

2010

NINA Rapport

Oppsal områderegulering – grønnstruktur og naturmangfold

Egil Bendiksen

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er NINAs ordinære rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på engelsk, som NINA Report.

NINA Temahefte

Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. Heftene har vanligvis en populærvitenskapelig form med vekt på illustrasjoner. NINA Temahefte kan også utgis på engelsk, som NINA Special Report.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine forskningsresultater i internasjonale vitenskapelige journaler og i populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Oppsal områderegulering – grønnstruktur og naturmangfold

Egil Bendiksen

Bendiksen, E. 2021. Oppsal områderegulering – grønnstruktur og naturmangfold. NINA Rapport 2010. Norsk institutt for naturforskning.

Oslo, juni 2021

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-4789-4

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

KVALITETSSIKRET AV

Astrid Brekke Skrindo

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningsjef Kristin Thorsrud Teien (sign.)

OPPDRAGSGIVER(E)/BIDRAGSYTER(E)

Oslo kommune, Bymiljøetaten, avdeling for byutvikling og arealplan

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER/BIDRAGSYTER

Susanne Lund Johansen

FORSIDEBILDE

Grunnlennt svabergparti nord for Fjellet © Egil Bendiksen

NØKKEWORD

Norge, Oslo, Oppsal, grønnstruktur, restaurering, naturmangfold, flora, fremmede arter,

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor
Postboks 5685 Torgarden
7485 Trondheim
Tlf: 73 80 14 00

NINA Oslo
Sognsveien 68
0855 Oslo
Tlf: 73 80 14 00

NINA Tromsø
Postboks 6606 Langnes
9296 Tromsø
Tlf: 77 75 04 00

NINA Lillehammer
Vormstuguvegen 40
2624 Lillehammer
Tlf: 73 80 14 00

NINA Bergen
Thormøhlens gate 55
5006 Bergen
Tlf: 73 80 14 00

www.nina.no

Sammendrag

Bendiksen, E. 2021. Oppsal områderegulering – grønnstruktur og naturmangfold. NINA Rapport 2010. Norsk institutt for naturforskning

En naturfaglig undersøkelse er foretatt omkring Oppsal senter i Østensjø bydel i Oslo. Undersøkelsen er gjort i forbindelse med områderegulering for Oppsal, undertemaer grønnstruktur og naturmangfold. Sentrale tema har vært å identifisere interessant biologisk mangfold i området, spesielt mulige restbiotoper av mer opprinnelige naturtyper. Et deloppdrag har vært å kartlegge trær som kan være aktuelle for bevaring. Grønne arealer egnet for naturrestaurering er et annet aktuelt tema.

Det aller meste av arealet har vært oppdyrket. Et knausparti ved eiendommen Fjellet og et lite skogholt i Skøyenåsveien er de eneste arealer som har noe preg av naturlig vegetasjon over seg. Disse arealene anses derfor som viktig å bevare i framtidig planlegging av arealbruken. Selv om de ikke i seg selv representerer høy naturverdi etter kriterieriene i DN-håndbok 13, representerer de noen små kjerner av naturlig vegetasjon av dermed lokal naturverdi for området og opplevelsesverdi for befolkningen.

Disse verdiene må også knyttes opp mot restene av det gamle kulturlandskapet på Oppsal gård, der det også er noen eldre trær i nærheten av de gjenværende gårdsbygningene. Til sammen i området er det registrert et tjuetalls større trær og tregrupper, som her vurderes som verdifulle naturelementer.

Det er potensial for å omforme en del av plenarealet til blomstereng, der man både vil kunne bygge opp et artsmangfold med stor opplevelsesverdi og bidra til å bygge opp nye habitater for pollinerende insekter. Dette er en prosess som handler om å etterlikne de artsrike slåttemarkene som generelt stort sett har gått tapt.

Områdets nære beliggenhet til Østensjøområdet miljøpark er også diskutert.

Egil Bendiksen (egil.bendiksen@nina.no), Norsk institutt for naturforskning (NINA), Sognsveien 68, NO-0855 Oslo

Innhold

Sammendrag	3
Innhold	4
Forord	5
1 Innledning	6
1.1 Målsetting.....	6
1.2 Undersøkelsesområdet.....	6
1.3 Områdets historie.....	8
2 Resultater	10
2.1 Restarealer av gammelt kulturlandskap.....	10
2.2 Trær.....	17
3 Diskusjon	19
4 Referanser	20
Vedlegg - bilder	21

Forord

Botanisk undersøkelse er foretatt i et nærmere avgrenset område omkring Oppsal senter i Øst-ensjø bydel i Oslo. Undersøkelsen er gjort i forbindelse med områderegulering for Oppsal, under temaer grønnstruktur og naturmangfold. Oppdraget er utført for Bymiljøetaten, avdeling byutvikling og arealplan, kontaktperson Susanne Lund Johansen. Vi takker for godt samarbeid.

Hensikten med undersøkelsen var å finne eventuelle arealer egnet for naturrestaurering og eventuelle bevaringsverdige områder eller trær samt vurdere planforslagets virkninger for naturmangfold.

Feltarbeid er utført 16. juli og 7. nov. 2020 samt kort supplering 16. juni 2021.

Oslo, juni 2021
Egil Bendiksen

1 Innledning

1.1 Målsetting

Undersøkelsens formål har vært å gi svar på følgende punkter i planprogram for områdereguleringen:

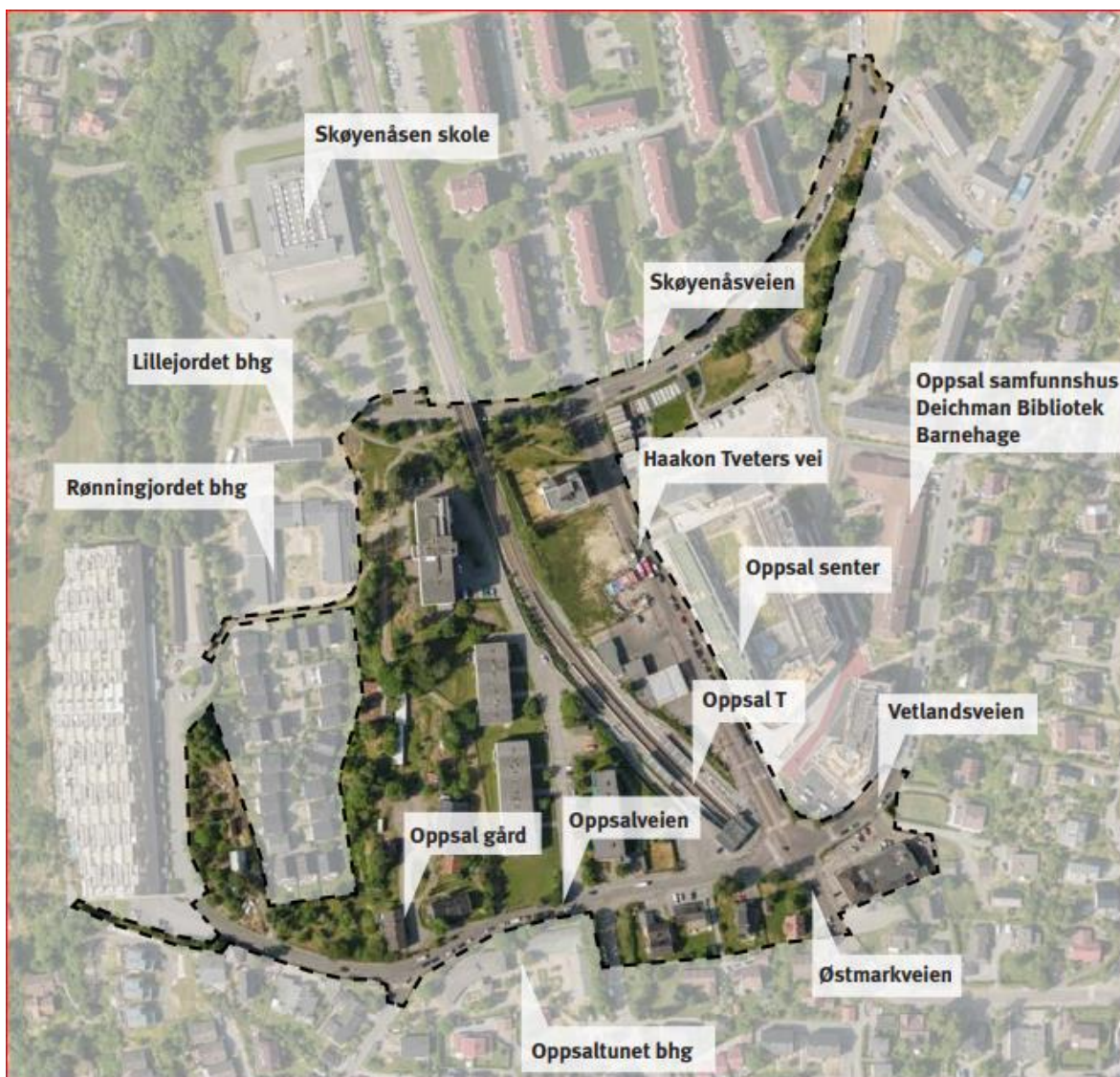
Tabell 1. Gjenstand for undersøkelsen.

Undertema	Hva skal undersøkes?	Presentasjonsform/metode
Grønnstruktur	<ul style="list-style-type: none"> Vurdere grønne arealer for egnethet til naturrestaurering og eventuelt nyetablering av naturareal. 	Beskrivelser og illustrasjoner
Naturmangfold	<ul style="list-style-type: none"> Kvalitetssikre forekomster av naturmangfold og utrede hvordan viktige arter og biologisk mangfold kan ivaretas og styrkes. Kartlegge planens virkning på naturmangfoldet i området, blant annet Østensjøvannet miljøpark. Kartlegge naturtyper på kollen tilhørende Oppsalveien 20 B. Kartlegge eksisterende trær i planområdet og vurdere muligheten for bevaring. 	Registrering, Beskrivelser og illustrasjoner

1.2 Undersøkelsesområdet

Oppsal ligger øst for Oslo sentrum, på platået øst for Østensjøvannet i en høyde av ca. 160 m o.h. med en bratt skrent ned til vannet, som ligger på 105 m o.h. Det er et av drabantbyområdene i Oslo som erstattet tidligere jordbruksland i tidligere Østre Aker på 1950- og 60-tallet, og som nå er del av tettbebyggelsen i Østensjø bydel. Omkring Oppsal senter, innenfor arealet som definerer undersøkelsesområdet (**figur 1**), er bebyggelsen dominert av blokker og offentlige bygninger (**figur 2**), men med gjenværende tun og bygninger på Oppsal gård i sørvest og det som kan kalles siste rest av et lite naturområde helt i vest.

Området ligger i bio-klimaregion boreonemoral – overgangsseksjon (MB-OC). Berggrunnen er grunnfjell, som stikker opp i dagen i vest samt på en knaus langs Skøyenåsveien. Mesteparten er dekket med finkornete marine avsetninger (løsmassetype 41), www.geo.ngu.no/losmasse, som har vært grunnlag for oppdyrking gjennom mange hundre år.

Figur 1. Avgrensning av området, hentet fra planprogrammet, Oslo kommune (2020).

Figur 2. Oppsal senter og plenareal mellom Håkon Tveters vei og T-banelinjen (Østsjøbanen). (Planlagt utbygd for omsorgsboliger til nye Oppsal sykehjem)

1.3 Områdets historie

Området er pr. i dag helt preget av bebyggelse samt det begrensede tunarealet som er igjen etter Oppsal gård (gnr. 146), se figur nr. 14 i vedlegg 2. Gårdens historie er gjengitt i detalj av Birkemoe (2017) og hovedtrekkene skal gjengis her. Oppsal gård er gjengitt skriftlig på slutten av 1300-tallet, men man antar at den er mye eldre og det er gjort funn her fra eldre steinalder. Det har vært drevet korndyrking og fedrift. Innmarka på Nordre Oppsal, som er den delen som utgjør mesteparten av undersøkelsesområdet, var på 146 mål (**figur 3**). I tillegg kom skog og seter i Østmarka. Som de fleste gårdene i Aker har den vært gjennom fasene kirkegods, krongods, privat eierskap av velstående embedsmenn og til slutt bondeselveie fra slutten av 1700-tallet og fram til gården ble endelig nedlagt i 1965. Det var storfe på gården fram til ca. 1955 og gris helt til mot slutten av 1950-tallet. Jordveien ble delt da trikken til Oppsal kom i 1926, med trasé der T-banen går i dag. De siste 10-12 målene med gårdstun ble solgt fra familien som opprinnelig drev gården, i 2013, og det har siden vært mye diskusjon om framtidig bruk, med utbyggingsinteresser mot bevaring.

På toppen av det grunnlendte, dels åpne svaberget helt i vest ligger huset Fjellet, oppført som en bolig for arbeidsfolk til Oppsal gård.

De nordlige deler av undersøkelsesområdet tilhørte Søndre Skøyen gård (gnr. 144), med gårdsdrift fram til 1953 (Oslo byleksikon 2000).

Figur 3. Oppsal gård, flyfoto fra tidlig på 1950-tallet, Østensjøvannet i bakgrunnen. Huset Fjellet er helt til venstre i bildet. Jorden nedenfor gården (i retning vannet) er der det er tett småhusbebyggelse i dag (Oppsal terrasse). Gården nederst i bildet er Rustad, som er revet, bortsett fra stabburet, som er flyttet noen meter. For nærmere detaljer, se Birkemoe (2017). Kilde: Lokalhistoriske bildebaser i Oslo, med tillatelse fra Østensjø lokalhistoriske bilder.

2 Resultater

Det ble ikke funnet andre rødlistearter enn alm og ask. Fremmede arter funnet i de to områdene som er studert i mer detalj er listet opp i vedlegg 1. Utover dette er det funnet ugrasklokke (PH-potensielt høy risiko) og vinterkarse (SE-svært høy risiko) i grasvegetasjon nær bensinstasjonen ved Oppsal senter. Det er ingen tidligere angitte funn i Artskart (Artsdatabanken).

2.1 Småarealer med naturlig preg

Topografi med rolige former og ganske flatt til slakt terreng på det meste av arealet er årsak til at det knapt er noen oppstikkende, grunnlendte øyer med gjenværende skog. Nesten alt arealet er dekket av finkornete havbunnssedimenter, og det har dermed vært oppdyrket. Det som ikke ligger under hus og asfalt, er stort sett gressplener mellom blokker og veier (**figur 4**).

Figur 4. Plenarealer sørøst for veikryss Håkon Tveters vei og Skøyenåsveien.

Mot vest, der det er mer småkupert, med Oppsal gård på en slak høyde, deretter er det et liparti ned til et tidligere flatt jorde, der det i dag ligger 25 sammenkjedete småhus, som ikke er inkludert i undersøkelsesområdet. Vest for dette er det grunnlendte knauspartiet med huset Fjellet, Oppsalveien 20 B. Det er her det er igjen noen elementer av restnatur, og som er det eneste areal som har vært for berglendt til å dyrke.

Et lite parti som ved første øyekast kunne se ut som en liten rest av kulturlandskapet, er en liten knaus innenfor en lav veiskjæring i Skøyenåsveien, med en del trær og busker.

Fjellet (figur 5, 6)

Figur 5. Fjellet, Oppsalveien 20 B, tidligere arbeidsbolig for Oppsal gård.

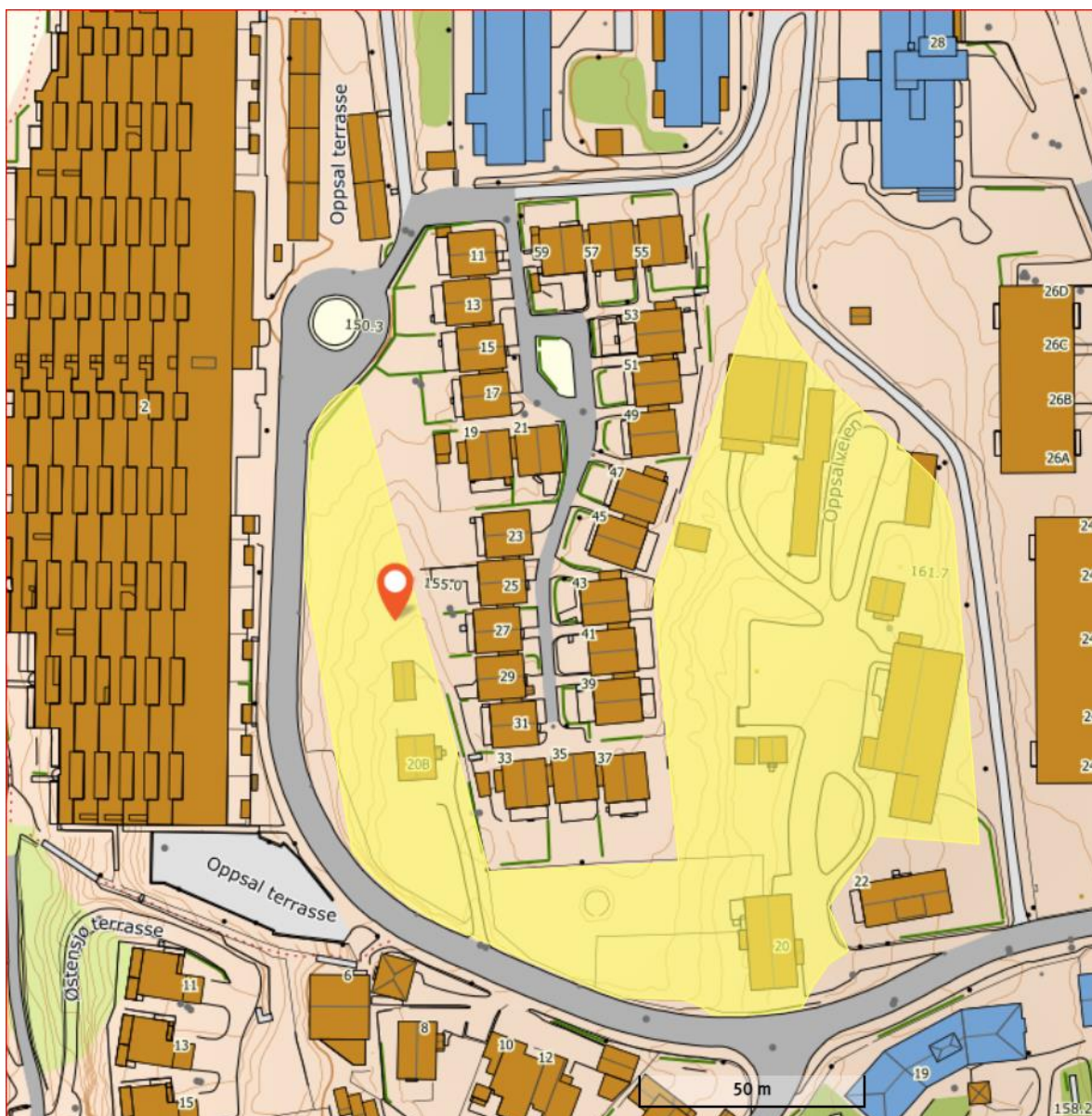
Like nord for huset på Fjellet (30-40 m) er det et nakent til grunnlendt svabergsparti (**figur 7**), der et mindre areal tilhører typene Nakent berg (NiN 2,1 T1) og Åpen grunnlendt mark av undertypen Åpen intermedier grunnlendt lavmark (T2-4), en vanlig type på relativt fattig grunnfjell med litt mer næringstilgang enn den aller fattigste typen. Her kunne det også tenkes at det var litt mer næringsrikt enn naturlig som følge av langvarig kulturpåvirkning. Her finner vi blant annet stemorsblom, som ikke vokser på det aller fattigste området. En annen art som også er vanlig i denne typen, er sølvmore, mens småsyre og smørbukk også vokser i den aller fattigste typen. Bitter bergknapp finnes både her og i berget mot veisvingen i sørvest. Det er også noen rosebusker.

Lokaliteten er nok lite påvirket fra aktivitet på Fjellet pr. i dag, men den ligger derimot som en rygg rett utenfor plen til de sammenkjedete småhusene i Oppsal terrasse og er et åpenbart aktivt lekeområde for barna der, med tilhørende slitasje. På flyfoto fra 1956 (**figur 8**) ser man at dyrkamarka vest for Oppsal gård grenset nettopp mot denne svabergryggen. Det er en felles inngjerding for Fjellet og småhusområdet mot veien i sør og vest, som ender i en rundkjøring ved hovedinngangen til terrasseblokka, Oppsal terrasse 2. Der svabergryggen ender nede på flata i nord, øst for rundkjøring, er det store hasselgrupper samt lauvkratt med spisslønn og rogn og smågran, dessuten mye einstape. **Figur 9** viser flyfoto av samme utsnitt pr. i dag.

Uansett er dette det eneste som likner et lite restareal av naturlig vegetasjon, siden det ikke har vært mulig å dyrke opp, men som **vedlegg 1** viser, er det stort innslag av arter som indikerer kulturpåvirkning, og på litt mer jordsmonn i kantene blir det snart en mer ugraspreget vegetasjon. Her dominerer delvis graminoide arter og det er busker av både lauv- og bartrær. Einerkratt er karakteristisk. Der det er litt jordsmonn å finne feste i, har furua sikkert opprinnelig omkranset berget, jf. spredte busker i dag. Nå står ellers furu igjen i form av noen store trær rundt huset, som fine, gamle tuntrær. Det lille området kunne også ha potensial for varmekjære insekter. Potensialet kunne bli styrket om de ugraspregete delene ble slått og kratt holdt nede, slik at det

kunne utvikle seg noe mer i retning av ei blomstereng. Det har ikke vært foretatt insektundersøkelser på dette arealet, men det er observert et stort antall interessante arter, inkludert flere truede, i liknende, grunnlendte delområder av Østensjøområdet miljøpark, som også kan tenkes å kunne leve her (Hansen & Falck 2000, Bendiksen 2021).

At arealet også kan være naturlig litt rikere indikeres av de grunnlendte og mye rikere liene ned mot Østensjøvannet, som tidligere førte sammenhengende opp hit og med sigeffekt fra disse øvre delene. Denne sammenhengen ble brutt i 1976, da den store terrasseblokken i Oppsal terrasse 2 ble oppført. Hele dette lipartiet er registrert som naturtypelokalitet, «Oppsalskrenten», type kantkratt og med verdi A – svært viktig, kjennetegnet ved overrislet tørrbergvegetasjon med flere kalkkrevende arter.

Figur 6. Beliggenhet for Fjellet og svabergsryggen er avmerket. Det gulfagete feltet er det arealet som pr. i dag markerer siste restareal av Oppsal gård, som fortsatt ikke er utbygd. Selve gården med bygninger og tun er arealet i høyre halvdel.

Syrin, vårpengourt (PH – potensielt høy risiko), blankmispel og sprikemispel (de to siste som SE – svært høy risiko) er alle observert på lokaliteten. Det er edelgran i skråning mot vest. Disse

bør bekjempes, på samme måte som det er aktiv bekjempelse av fremmede (og evt. andre uønskete) arter i Oppsalskrenten, de berglendte områdene på andre siden av terrasseblokken, utført av dugnadsgjengen i Østensjøvannets Venner (Bendiksen 2021).

Figur 7. Nakent berg og åpen grunnlendt mark på knausparti nord for Fjellet.

Figur 8. Flyfoto fra 1956 med Oppsal gård til høyre, våningshuset nederst i sør. Jordet midt i bildet er der de sammenkjedete småhusene ligger nå, mens Fjellet, hus og uthus, ligger vest for dette litt til venstre for midten av bildet. Nordover fra Fjellet ligger den grunnlendte ryggen, skarpt avgrenset mot løsmassearealet i øst.

Figur 9. Flyfoto fra nåtid, Oppsal gård og Fjellet, samme utsnitt som figur 8. Jordet er byttet ut med småhus.

Holt I Skøyenåsveien

Vis a vis Skøyenåsveien 31, på sørsida (**figur 10-12**), brytes plenarealene opp av en liten trekledt knaus, som utgjør et lite areal, men med lokalt stort arts mangfold. Det første inntrykket er at dette kunne være en liten rest av det gamle kulturlandskapet, og det må uansett ha vært ei lita øy i det oppdyrket arealet til Søndre Skøyen gård, som dette hørte under. Tolkning av flyfoto, www.norgebilder.no fra 1956, kort tid etter at blokkene i omegnen ble oppført, framstår imidlertid knausen som helt treløs, og tolking av bildet kunne antyde at det har vært sprengt i berget her. På veisida er det en skjæring som indikerer at her har det iallfall vært gjort et inngrep.

Uansett framstår dette arealet som ei selvrestaurert lita øy. Den karakteriseres av flere større trær, ikke minst flere flerstammete grupper av selje med en dekorativ rot del ut mot veiskjæringen, jf. **vedlegg 2** nr. 3. Det er også fem store hengebjørker og ei yngre furu. Hassel, ask, alm, spisslønn og morell er også representert. Men det er også fremmede arter av kategori svært høy risiko; blankmispel (SE), bulkemispel (SE) og rødhyll (SE), samt svensk asal, som også er et ekspansivt fremmedelement (innkommet før 1800 og ikke fremmedartsvurdert). I urtesjiktet vokser en blanding av lågurtskogsarter og mer ugraspregete arter.

Figur 10. Skogholt på knaus langs Skøyenåsveien.

Figur 11. Seljegruppe på knauskant mot Skøyenåsveien.

rapporten og hos Birkemoe (2017). Det er ingen individer av typen store gamle eiker eller andre gamle edellauvtrær.

Mange av trærne er hengebjørk, sannsynligvis i stor grad plantet. Det er ellers flere forekomster av selje og spisslønn, som begge opptrer vanlig i yngre suksesjoner der de kommer inn i tidlig fase på forstyrret mark. Et bidrag til de grønne arealene er også eplehagen bak hovedhuset på Oppsal gård.

Utover sin egenverdi gir trær gir føde og livsmiljø til en lang rekke planter og dyr. Fugl finner reirplass i greinverket eller hule stammedeler og mat blant annet i form av frø. Særlig døde stammer eller greiner er viktig levested for insekter, men noen utnytter også treet når det er levende. Trestammene kan være viktig voksested for epifyttiske moser og lav, og sopp bryter ned døde deler eller lever som parasitter.

Tjue utvalgte trær og tregrupper er presentert med kortbeskrivelse og foto i **vedlegg 2**. Disse representerer alle trær av noe størrelse.

3 Diskusjon og konklusjon

Når det gjelder virkning på naturmangfoldet i området, inkludert Østensjøområdet miljøpark, som grenser nær opptil, kan dette sies å være begrenset. Det kan likevel påpekes at:

- Planområdet er ikke en del av en sammenhengende grønn korridor østover mot Marka, men kan likevel ha en viss verdi som forbindelse for noen artsgrupper.
- Kollen i sørvest har ikke store naturverdier, men kan supplere/støtte opp om verdiene i naturtypen i Oppsalskrenten (noenlunde samme miljø).
- Utbygging vil gi flere beboere tett opp til miljøparken og øke presset på denne (økt slitasje, økt forstyrrelse av fugleliv m.m.). Det er allerede mange som bor i området og endringen blir ikke stor, men gir likevel et bidrag.
- Bevaring av store trær bidrar til en grønn korridor mellom Østmarka og Østensjøvannet for fuglene.
- Utbygging gir større areal med harde flater som reduserer evnen til overvannshåndtering og rensing av vannet før det når Østensjøvannet

Det er knapt noe mer naturlig vegetasjon å bygge videre på i en satsing på mer variert grønnstruktur i området omkring Oppsal senter. Det gjelder kun et par mindre områder, bergknausen ved Fjellet, Oppsalveien 20 B, med åpent berg og åpen grunnlendt mark og med gamle furuer samt et selvrestaurert lite skogholt på en bergknaus langs Skøyenåsveien. Årsaken til denne situasjonen er et tidligere intensivt jordbruk, der mesteparten av arealene innenfor utredningsområdet hadde god jord og kunne oppdyrkes, og deretter nedleggelsen av gårdene og boligbyggingen etter krigen.

Disse arealene anses derfor som viktige å bevare i framtidig planlegging av arealbruken. Selv om de ikke i seg selv representerer høy naturverdi etter de kriterier som brukes her (Miljødirektoratet, DN-håndbok 13 eller naturtyper etter NiN, Naturtyper i Norge-systemet), representerer de noen små kjerner av naturlig vegetasjon av dermed lokal naturverdi for området og opplevelsesverdi for befolkningen. For å unngå at naturverdiene reduseres ytterligere i disse områdene, anbefales bekjempelse av fremmede skadelige arter.

Dette må også knyttes opp mot restene av det gamle kulturlandskapet på Oppsal gård, der noen av de registrerte trærne vokser rundt de gamle gårdsbygningene på tunet.

I sum finnes de viktigste naturverdiene innenfor det gule feltet i **figur 6**, som representerer det som trolig var resteiendommen til gården fram til salget i 2013, jf. kap. 1.3.

Utover nevnte arealer ligger det største potensialet for mer variert grønnstruktur i å omforme en del av plenarealet til blomstereng, der man både vil kunne bygge opp et artsmangfold med stor opplevelsesverdi og bidra til å bygge opp nye habitat for pollinerende insekter. Dette er en prosess som handler om å etterlikne de artsrike slåttemarkene som generelt stort sett har gått tapt. Denne type tiltak har blitt svært populært og er blant annet omtalt hos Svalheim et al. (2018, 2019). Denne omformingen av plen skjer for tida både i parker i regi av offentlige etater og i private hager. Det er en prosess å bygge opp, men når enga er etablert, slås den oftest bare én gang i sesongen, etter at de fleste arter har blomstret.

Her fins flere muligheter, fra det sentrale plenarealet foran Oppsal senter (**figur 2**), som kanskje de fleste vil oppleve, til andre plenarealer mellom blokkene, som eventuelt også kunne bli delvis i form av dugnadsinnsats om det gjøres i form av et prosjekt som kunne skape lokalt engasjement (jf. **figur 4**).

For å oppnå en mer variert grønnstruktur, er det også avgjørende å planlegge for naturlig vegetasjon av midlertidige inngrep og kantsoner til de arealene som skal bygges ut i fremtiden.

4 Referanser

Bendiksen, E. 2021. Naturverdier ved Østensjøvannet i Oslo. Supplerende undersøkelser og oppdatering av faktaark. NINA Rapport 2006. Norsk institutt for naturforskning.

Birkemoe, L.-D. 2017. Den høytliggende gården. Oppsal gård – Fra gårdsdrift til boligstrøk. Rundt vannet. Medlemsblad Østensjø historielag nr. 15: 3-30.

Hansen, L. O. & Falck, M. 2000. Insektsfaunaen ved Østensjøvannet, Oslo kommune. Østensjøvannets Venner, rapport. Oslo.

Oslo byleksikon 2000. Kunnskapsforlaget, Oslo, 565 s.

Oslo kommune 2020. Planprogram. Områderegulering Oppsal. Plan- og bygningsetaten, Oslo, 55 s.

Svalheim, E.J., Buen, I.M. & Garnås, L.H. 2018. Slåttemark, veileder for restaurering og skjøtsel. NIBIO Rapport 4 (151), 44 s.

Svalheim, E., Aamlid, T. & Bele, B. 2019. Hvordan etablere blomsterenger i Midt-Norge? NIBIO POP 5(15): 2-6.

Vedlegg 1 Artsliste fra to omtalte lokaliteter

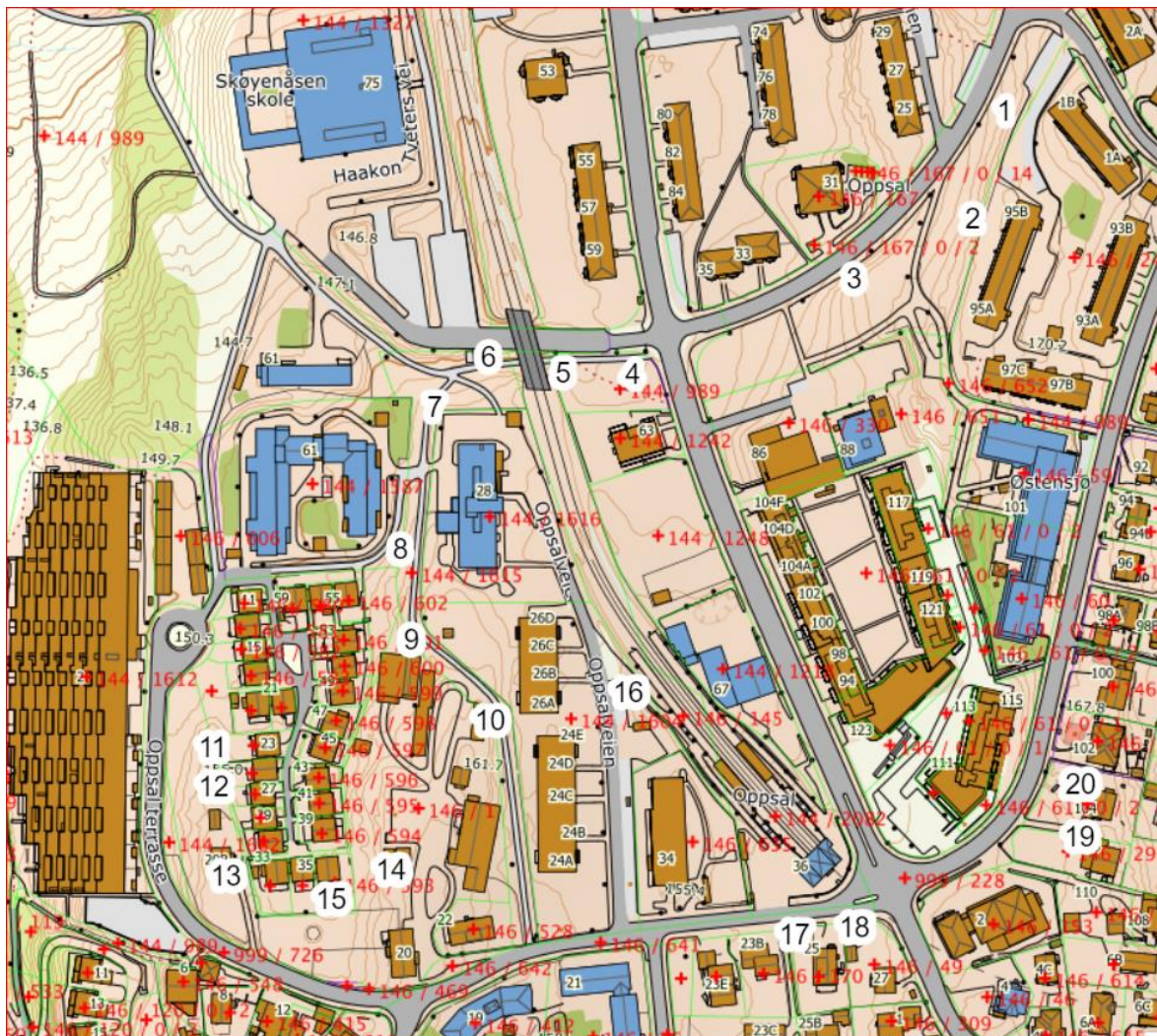
(SE-svært høy risiko, PH-Potensielt høy risiko, NR – innkomne arter som ikke er risikovurdert)

Latinsk navn	Norsk navn	Fjellet	Skøyen-åsvn.	Fremmedart (NR)
<i>Abies alba</i>	edelgran	x		(NR)
<i>Acer platanoides</i>	spisslønn	x	x	
<i>Achillea millefolium</i>	ryllik	x	x	
<i>Alliaria petiolata</i>	løkurt		x	
<i>Allium sp.</i>	-løk	x		
<i>Alopecurus pratensis</i>	engreverumpe		x	
<i>Arctium sp.</i>	-borre		x	
<i>Avenella flexuosa</i>	smyle	x		
<i>Berberis thunbergii</i>	høstberberis		x	SE
<i>Betula verrucosa</i>	hengebjørk	x	x	
<i>Calluna vulgaris</i>	røsslyng	x		
<i>Carex nigra</i>	slåttestarr	x		
<i>Cerastium fontanum</i>	vanlig arve	x		
<i>Cirsium arvense</i>	åkertistel		x	
<i>Corylus avellana</i>	hassel	x	x	
<i>Cotoneaster bullatus</i>	bulkemispel		x	SE
<i>Cotoneaster lucidum</i>	blankmispel	x	x	SE
<i>Crataegus sp.</i>	-hagtorn	x		
<i>Dactylis glomerata</i>	hundegras		x	
<i>Deschampsia cespitosa</i>	sølvbunke		x	
<i>Elytrigia repens</i>	kveke		x	
<i>Festuca ovina</i>	sauesvingel	x		
<i>Festuca sp.</i>	-svingel	x		
<i>Fraxinus excelsior juv.</i>	ask (VU)	x		
<i>Galium mollugo</i>	stormaure		x	
<i>Geum urbanum</i>	kratthumleblom		x	
<i>Hieracium sylvaticum</i>	skogsveve		x	
<i>Hieracium umbellatum</i>	skjermesveve	x		
<i>Hieracium vulgatum</i>	beitesveve	x		
<i>Hylothelephium maximum</i>	smørbukk	x	x	
<i>Juniperus communis</i>	einer	x		
<i>Linaria vulgaris</i>	lintorskemunn		x	
<i>Lotus corniculatus</i>	tiriltunge		x	
<i>Melilotus albus</i>	kvitsteinkløver		x	SE
<i>Noccaea caerulea</i>	vårpengeurt	x		PH
<i>Phleum pratense</i>	timotei		x	
<i>Picea abies</i>	gran	x		
<i>Pinus sylvestris</i>	fulu	x	x	
<i>Poa nemoralis</i>	lundrapp		x	
<i>Poa pratensis</i>	engrapp		x	
<i>Poa sp.</i>	-rapp	x		
<i>Populus tremula</i>	osp	x		
<i>Potentilla argentea</i>	sølvmyr	x		
<i>Potentilla erecta</i>	tepperot	x		
<i>Prunus avium</i>	morell	x	x	
<i>Prunus spinosa</i>	slåpetorn		x	
<i>Pteridium aquilinum</i>	einstape	x		

<i>Ranunculus acris</i>	engsoleie		x	
<i>Rosa rugosa</i>	rynkerose		x	
<i>Rosa sp.</i>	-rose	x	x	
<i>Rubus idaeus</i>	bringebær	x		
<i>Rumex acetosa</i>	matsyre	x		
<i>Rumex acetosella</i>	småsyre	x		
<i>Rumex longifolius</i>	høymol	x		
<i>Salix caprea</i>	selje	x	x	
<i>Sambucus racemosa</i>	rødhyll		x	SE
<i>Scleranthus perennis</i>	toårig tanngras	x		
<i>Sedum acre</i>	bitter bergknapp	x		
<i>Sorbus aucuparia</i>	rogn	x	x	
<i>Sorbus intermedia</i>	svensk asal		x	NR
<i>Stellaria graminea</i>	grasstjerneblom	x		
<i>Syringa vulgaris</i>	syryn	x		NR
<i>Trifolium pratense</i>	rødkløver		x	
<i>Ulmus glabra</i>	alm (VU)		x	
<i>Urtica dioica</i>	stornesle		x	
<i>Veronica officinalis</i>	legeveronika	x		
<i>Vicia sepium</i>	gjerdevikke		x	
<i>Viola arvensis</i>	åkerstemorsblom	x		
<i>Viola tricolor</i>	stemorsblom	x		

Vedlegg 2

Oppsal – mulig verdifulle trær/tregrupper

Nedenfor er angitt de trær/grupper av trær som evt. kan satses på videre i en områdeplan for Oppsal, innenfor definert prosjektområde. Nummer er angitt i kartfigur ovenfor. Ingen trær kommer innenfor grenseverdier for naturtype Store gamle trær (DN håndbok 13), og det er ingen større edellauvtrær (eik, ask, alm, spisslønn, lind) bortsett fra en stor lind (nr. 15) som antas plantet. De mest verdifulle trærne er noen antatt gamle furuer (nr. 12, 13, 19). Alle vokser imidlertid innenfor private hager. Det som kan være å satse på er et antall allerede store og staselige bjørker og noen fine gamle seljer (sistnevnte kommer opp som «ugratrær», ofte på skrotemark). På grunnlendt, liten «naturmarksrest», omr. nr. 11, er det noen relativt grove hasselbusker, og det er også noen fine osper (8, 11), som kan bli fine trær.

Områdenr. 3 og 11 må fremheves som arealer som er mer enn bare enkelttrær. Disse er særskilt beskrevet i kap. 2.1.

X 55 betyr (f.eks.) 55 cm diam i brysthøyde. Alle bjørker er hengebjørk.

1 Skøyenåsveien vis a vis Skøyenåsveien 25-29, blokker. Gruppe med 3 trær, a) furu UTM PM 03035, 41228, 2 m fra fortauskant, ca. 20 m nedenfor bussholdeplass Løypeveien. Diam. ca. 50 cm, livskraftig, bredkronet tre, beskåret mange ganger mot vei og lysledning, b) Selje, UTM PM 03035, 41226, 8 m fra furua mot øst, to hovedstammer, klynget, største x 55. Vokser i skråning mellom P-plass til blokker på overside og plen mot Skøyenåsveien. Stort greinparti er dødt, med grov sprekk langt inn i hovedstamme. Positivt for biologisk mangfold, vedboende sopp og insekter, men må sikkerhetsmessig holdes under oppsikt. (vender ikke mot fortau eller gangvei), c) bjørk, UTM PM 03033, 41222, 4,5 m fra selja og 7 m fra furua, ca. x 50

2 Skøyenåsveien. 20-talls bjørker av moderat størrelse, vest for lang blokk mot Skøyenåsveien. Ca. x 20-30, en av dem nylig knekt, hviler mot en av de andre

3 Holt i Skøyenåsveien (jf. kap. 2.1). Knaus som var uten trær i 1956 (flyfoto) og kanskje påvirket av sprengning, men som er selvrestaurert siden. Flere fine flerstammete seljegrupper opp til x 35 i østre/øvre del, står delvis med dekorativ rottdel på nakne berget på veiskjæring ut mot fortau. Midtre del, 5 fine, store bjørker. Største x 50. Vestre/nedre del med slankere bjørker og 1 yngre furu. (Full artsliste her fra feltarbeid, juli, bl.a. fremmede arter, mispel, **vedlegg 1**)

4 Fire + to slanke bjørker (til venstre) på rekke og to spisslønn til høyre, like vest for kryss Håkon Tveters vei, begge sider av navnløs veistump ned til Skøyenåsen skole, UTM PM 02890, 41080

5 Bjørker i skråning opp mot T-banelinje på vestsida av denne, og det er tilsvarende ter slanke bjørker på østsida

6 Slank spisslønn, ca. x 15, i veiskråning mot navnløs veistump, vis a vis P-plass Skøyenåsen skole. Kan være verdt å satse på, fine høstfarger og at spisslønn ikke har sykdommer som ask og alm, UTM PM 02822, 41089

7 Gangveisving ved Oppsal sykehjem, foto: nov. 2020 (bygningen ble revet ved årsskiftet 2020/21), fire større, plantete popler x 40-45. Fine trær, men må artsbestemmes nærmere, jf. balsampoppel kategori: høyeste risiko SE på fremmedartslista, UTM PM 02802, 41067

8 En yngre dobbelt-spisslønn, UTM PM 02800, 41009, samt gruppe med yngre osper sønnafor. Kan evt. tynne i ospegruppa og få fram ei gruppe som kan bli større trær. Pr. i dag ganske krattpreget

9 To store seljegrupper på nordside av bygning til Oppsal gård (ved gml. utedo), UTM PM 02808, 40963. Mangestammete trær, opp i ca. x 30. Også større bjørker like ved, x 40, i kant av grus-gangvei (turveien til Østensjøvannet)

10 Fine mangestammete seljegrupper, opp i x 50, men hardt beskåret mot turveien, bak/ øst for nedtagget garasjeanlegg, hageavfall lagt under trærne, UTM PM 02841, 40932

11 Fjellet. Gjenværende areal med mer eller mindre naturlig vegetasjon, omtalt i mer detalj i kap. 2.1. Området er innenfor gjerde til småhusbebyggelsen og uten atkomst utenfra. Her er noen relativt grove hasselkratt i nordre del, videre relativt stor osp, ca. x 35, 1 m innenfor gjerdet, UTM PM 02695, 40939, og også en omtrent tilsvarende litt lenger inn, ca. 7-8 m fra hvit benk pr. 7/11-20. Også flere yngre osper litt sørover. Fin stor einergruppe, ca. 10 x 5 m i omkrets parallelt med terrasseblokkvei, UTM PM 02700, 40906 (kan være naturlig)

12 Grov flatkronet furu like NV for husa på Fjellet, Oppsalveien 20 B (oppr. antatt gårdsarbeiderbolig for Oppsal gård). Grov skjoldbark, trolig gammelt tre. Grunnlendt område, derfor ikke store dimensjoner, ca. x 35, kan absolutt være naturlig/opprinnelig, UTM PM 02712, 40885

13 To antatt gamle, bredkronete furu også på SØ-sida av huset, selve tunet på Fjellet (+ et par yngre trær), (Nr. 12 og 13, store og antatt gamle, verdifulle trær!)

14 Tunet på Oppsal gård, og på nederste bilde, to store bjørker på vestre del av tunet, UTM PM 02800, 40864, hhv x 35 og x 55.

15 Stor lind (*Tilia cordata*), trolig en gang plantet (lind vokser sjelden naturlig på marin leire uten tilknytning til bergknauser etc.). UTM PM 02782, 40846, x 50, står i dag inne på plenen til sørøstligste småhus, Oppsal terrasse 37 i kant mot eplehage til Oppsal gård.

16 Noen grupper med ennå ikke veldig grove seljer mellom blokker (Heimstaden) og tilførselsvei, vestsida av linja, til Oppsal T-banestasjon, skrotemark nær garasje, P-plass, UTM PM 02896, 40947

17 To store bjørker, hhv x 40 og 50, på sørsida av Oppsalveien, vest for kryss med Håkon Tve-
ters vei mellom Studio style frisør, Oppsalveien 25 og Tore kiosk, Oppsalveien 23. UTM PM
02981, 40856, øvre flerstammet (rikelig med bristlav, *Parmelia sulcata*)

18, En stor bjørk, x 40, litt lenger øst for nr. 17, nær veikrysset, innenfor tomt med gammelt hus

19-20. 2 store, antatt gamle bartrær innenfor privat eiendom, hager på sørsida av Vetlandsvn. 19: Furu ca. x 70, tilhører trolig Vetlandsvn 104, nær eller på grense uten gjerde mot nr. 106. 20: Gran, digert tre, lav vid krone, kan være plantet og muligens ikke vanlig norsk gran, x ca. 85

Norsk institutt for naturforskning, NINA, er en uavhengig stiftelse som forsker på natur og samspillet natur–samfunn.

NINA ble etablert i 1988. Hovedkontoret er i Trondheim, med avdelingskontorer i Tromsø, Lillehammer, Bergen og Oslo. I tillegg driver NINA Sæterfjellet avlsstasjon for fjellrev på Oppdal, og forskningsstasjonen for vill laksefisk på lms i Rogaland.

NINAs virksomhet omfatter både forskning og utredning, miljøovervåking, rådgivning og evaluering. NINA har stor bredde i kompetanse og erfaring med både naturvitere og samfunnsvitere i staben. Vi har kunnskap om artene, naturtypene, samfunnets bruk av naturen og sammenhenger med de store drivkreftene i naturen.

2010

NINA Rapport

ISSN:1504-3312
ISBN: 978-82-426-4789-4

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: Postboks 5685 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøks-/leveringsadresse: Høgskoleringen 9, 7034 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00, Telefaks: 73 80 14 01

E-post: firmapost@nina.no

Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger